

ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЕКТУВАННЯ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ НА ФАКУЛЬТАТИВНИХ ЗАНЯТТЯХ З КУРСУ «ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНИХ ЗНАНЬ»

О.О. Павленко

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології
Державного вищого навчального закладу
«Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
Криворізький економічний інститут*

В статті розглядається проблема використання проектної технології в навчальному процесі як однієї із інноваційної сучасної технології. Зосереджена увага на виникненні та розвитку проектних технологій, на організації та ефективності навчального процесу з використанням проектних технологій. Представлена авторська розробка навчального проекту для факультативних занять з економіки.

Ключові слова: проектна технологія, інновація, етапи роботи над проектом, проектна розробка.

Для сучасної освіти характерним є пошук нових педагогічних можливостей, що пов'язано насамперед з відмовою від традиційного навчання та виховання, з ідеєю цілісності педагогічного процесу як системи, що спирається на теорії загальнолюдських цінностей, гуманізації, пріоритету суб'єкт-суб'єктних відносин. Однією із технологій, яка може сприяти розв'язанню низки проблем в освіті є проектна технологія. Необхідно зробити проектне мислення та проектну культуру частиною педагогічного мислення та педагогічної культури вчителя. Вміння користуватися проектною технологією є показником високої кваліфікації педагога, його інноваційного мислення, орієнтації на особистісний і професійний розвиток дитини у процесі навчання. Метод проектів дасть змогу застосовувати різні дидактичні підходи: навчання в роботі, незалежні знання, спільне навчання (командне навчання), дискусії, навчання на власному досвіді та на досвіді інших, урешті все це дає задоволення учням, оскільки вони бачать результати своєї праці.

Навчальне проектування не є принципово новою технологією. Метод проектів виник у 20-ті роки нинішнього століття у США. Спершу його називали "методом проблем" і розвивався він у межах гуманістичного напрямку у філософії та освіті, в педагогічних поглядах та експериментальній роботі Джона Дьюї. У ньому містилися ідеї побудови навчання на активній основі, через доцільну діяльність учня, у співвідношенні з його особистим інтересом саме в цих знаннях. Надзвичайно важливо було показати дитині її особисту зацікавленість у здобутті цих знань, де і яким чином вони можуть їй знадобитись у житті. Проблема мусить бути з реального життя, знайома і значуща для дитини, для її розв'язання дитині необхідно за-

стосовувати здобуті знання або ті, що їй належить, здобути.

Одному з послідовників Дж. Дьюї – В.Х.Кіппатрику – вдалося вдосконалити систему роботи над проектами. Під проектом у той час мався на увазі цільовий акт діяльності, в основі якого лежить інтерес дитини. В.Х.Кіппатрик дав таку класифікацію проектів: 1) створюваний (продуктивний) проект, пов'язаний з трудовою діяльністю – доглядом за рослинами і тваринами, підготовкою макета, конструкторською діяльністю тощо; 2) споживчий (його метою є споживання у найширшому розумінні, включаючи розваги) – підготовка екскурсій, розробка і надання різних послуг (ремонт, одягу, взуття, інформаційні послуги тощо), проекти пов'язані із розв'язання проблем життєзабезпечення табору тощо; 3) проект розв'язання проблеми (науково-дослідницький проект) – дослідження впливу умов догляду за рослинами на врожайність, фізико-математичні проекти, технічні проекти, проекти розв'язання історичних або літературних проблем (які, як правило, поєднуються з дискусійними формами роботи) тощо; 4) проект-вправа (проекти навчання і тренування для оволодіння певними навичками) [11, 149].

Метод проектів привернув увагу і російських педагогів початку ХХ ст. Ідеї проектного навчання виникли в Росії практично паралельно з розробками американських вчених. У 1905 р. під керівництвом російського педагога С.Т. Шацького було організовано невелику групу працівників, які намагалися активно запроваджувати проектні методи у практику викладання. Пізніше, вже за радянської влади, ідеї проектування почали широко використовувати і включати в навчально-виховний процес школи. Але, на жаль, недостатньо продумано і послідовно, через що постановою ЦК

ВКЦ(б) 1930 року метод проектів було засуджено і заборонено. Відтоді і в Росії, і в Україні більше, не робилося якихось серйозних спроб відродити метод в освітянській практиці. На жаль, повернення до методу проектів сьогодні відбувається повільно, використовуються лише окремі елементи технології.

У зарубіжній педагогіці метод проектів розвивався в межах альтернативної освіти. Його друге народження ініційоване активізацією «зеленого» руху (особливо у США). Активістам «зеленого» руху багатьох країн світу широко відоме ім'я неперевершеного майстра з розробки екологічних проектів Ніка Аллена. Берт Шлезінгер також використовував метод проектів для оптимізації екологічної освіти учнів. У школах Бельгії, Великої Британії, Ізраїлю, Італії, Фінляндії, Нідерландів, Німеччини, США ідеї гуманістичного підходу Дж. Дьюї набули більшого поширення і популярності завдяки раціональному поєднанню теоретичних знань з їх практичним застосуванням для розв'язання конкретних проблем довілля у спільній діяльності школярів. Згодом ідея методу проектів зазнала достатньої еволюції. Народившись з ідеї вільного виховання, у наш час проектування стає інтегрованим компонентом цілком розробленої і структурованої системи освіти.

На початку 90-х років, з появою «зеленого» руху в Україні, учасники якого набули позитивного досвіду в розробці та реалізації екологічних проектів, в освітянській практиці розпочалося поступове повернення до методу проектів. Спочатку це була розробка тільки екологічних проектів (як у загальноосвітніх, так і в позашкільних навчальних закладах), згодом тематика проектів дещо розширилася в таких галузях як географія, біологія, фізика, техніка.

Робота над проектом – практика особистісно орієнтованого навчання в процесі конкретної праці учня, на основі його вільного вибору, з урахуванням його інтересів. У свідомості учня це має такий вигляд: "Все, що я пізнаю, я знаю, для чого це мені треба і де я можу ці знання застосувати". Для педагога – це прагнення знайти розумний баланс між академічними і прагматичними знаннями, уміннями та навичками [10, 57].

Навчальне проектування орієнтоване перш за все на самостійну діяльність учнів – індивідуальну, парну або групову, яку учні виконують впродовж визначеного відрізка часу. Під час роботи над проектом учитель допомагає учням шукати джерела інформації, координує весь процес, підтримує та заохочує учнів. Технологія проектування передбачає розв'язання учнем або групою учнів якої-небудь проблеми, яка передбачає, з одного боку, використання різноманітних методів, засобів на-

вчання, а з другого – інтегрування знань, умінь з різних галузей науки, техніки, творчості. Результати виконання проектів повинні бути "відчутні": якщо це теоретична проблема, то конкретне її рішення, якщо практична – конкретний результат, готовий до впровадження.

Застосування проектної технології вимагає від педагога використання сукупності дослідницьких, пошукових, творчих за своєю суттю методів, прийомів, засобів. Таким чином, суть проектної технології – стимулювати інтерес учнів до певних проблем, що передбачають володіння визначеною сумою знань, та через проектну діяльність, яка передбачає розв'язання однієї або цілої низки проблем, показати практичне застосування надбаних знань. Від теорії до практики, гармонійно поєднуючи академічні знання з прагматичними, дотримуючи відповідний їх баланс на кожному етапі навчання.

Перш за все вчитель повинен знати основні вимоги, які висуває проектна технологія до її організації: 1) наявність значущої у дослідницькому, творчому плані проблеми (завдання), що потребує інтегрованих знань, дослідницького пошуку для її розв'язання (наприклад, дослідження демографічної проблеми у різних регіонах світу; проблема впливу кислотних дощів на довілля тощо); 2) практична, теоретична, пізнавальна значущість передбачуваних результатів (наприклад, доповідь у відповідні служби про демографічний стан певного регіону, фактори, що впливають на цей стан, тенденції, які простежувалися у розвитку цієї проблеми, спільний випуск газети, альманаху з репортажами з місця подій); 3) самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність учнів; 4) структурування змістовної частини проекту (з вказівкою поетапних, результатів); 5) використання дослідницьких методів; визначення проблеми, завдань, що досліджуються, що впливають з проблеми, висунення та розв'язання гіпотези, обговорення методів дослідження, оформлення кінцевих результатів, аналіз отриманих даних, підбиття підсумків, корегування, висновки [10, 58].

Можуть бути різні підстави для вибору тематики проекту. Тематика може бути сформульована фахівцями, запропонована вчителем з урахуванням навчальної ситуації зі свого предмета, інтересів і здібностей учнів. Тематику проекту можуть запропонувати і самі учні. Результати проектів повинні бути матеріальними, тобто відповідно оформленими – відеофільм, альбом, бортжурнал, комп'ютерна газета, альманах тощо. Метою навчального проектування є створення педагогом таких умов під час освітнього процесу, за яких його результатом є індивідуальний досвід проектної діяльності учня. Продуктивна діяльність,

перш за все, плідна для освіти, є індивідуальною дією, результатом якої може бути корисний матеріал або нематеріальний продукт, отже, вона має практичну цінність. Оскільки таке навчання розвивається у продуктивній діяльності, воно розширює сферу суб'єктивності в процесі самовизначення, творчості і конкретної участі.

Основні завдання технології проекту:

1) не лише передати учням обсяг тих чи інших знань, а навчити здобувати ці знання самостійно, вміти застосовувати їх для розв'язання нових пізнавальних і практичних завдань; 2) допомогти учню у здобутті комунікативних навичок, тобто здатності працювати у різноманітних групах, виконуючи різноманітні соціальні ролі (лідера, виконавця, посередника тощо); 3) розширити коло спілкування дітей, знайомство з іншими культурами, різними точками зору на одну проблему; 4) прищепити учням уміння користуватися дослідницькими прийомами: збирати необхідну інформацію, вміти її аналізувати, порівнювати з різними підходами, висувати різні гіпотези, уміти робити висновки [9, 78].

Майже всі види проектів передбачають використання дослідницьких методів для вирішення заздалегідь запланованих проблем. Будь-які телекомунікаційні проекти проводяться в декілька етапів, які ретельно плануються.

В наш час прийнято виділяти найголовніші етапи роботи над проектом [10, 179]:

I. Організаційний.

Даний етап включає пошук партнерів. Як правило займає від одного до декількох тижнів.

II. Вибір та обговорення головної ідеї майбутнього проекту. Цей етап передбачає визначення цілей та задач (навіщо я планую даний проект, чого мої учні можуть навчитися після закінчення роботи над ним), обговорення стратегії досягнення визначених цілей і уточнення підходящих тем (тобто які конкретно

III. Обговорення методичних аспектів і організація роботи учнів на уроці та у вільний час після уроків. Пропонує координатору індивідуальну роботу з кожним (особисто чи за допомогою комп'ютера). Якщо проект міжнародний, то береться до уваги різниця у методичних підходах партнерів різних країн для того, щоб вирішити ті чи інші задачі навчання. Даний етап в більшості випадків не береться до уваги оскільки між вчителями можуть припинитися усі контакти.

IV. Структурування проекту з завчасно виділеними підпунктами для вибору необхідних груп учнів, підбір необхідного матеріалу. Загальний простий план стає розгорнутим, виділяються його етапи та їх задачі (підпунк-

ти) і розподіляються між групами учнів, беручи до уваги їх інтереси; визначаються заплановані результати і шляхи їх вирішення, повідомляється що собою повино представляти оформлення.

V. Робота над проектом. Доцільно розроблені завдання для кожної учнівської групи, уважно підібраний матеріал дозволяє учителю не втручатися в роботу учнів, і виконувати роль консультанта в даному випадку. Дітям пропонується інтенсивний обмін інформацією, думками, отриманими результатами між групами – партнерами різних шкіл.

VI. Підведення підсумків, оформлення результатів. На даному етапі групи узагальнюють результати своєї роботи, оформлюють їх у вигляді книги, журналу, відеофільму та інших продуктів своєї дослідницької праці.

VII. Презентація проекту. Закінчений та оформлений проект повинен пройти заключний етап презентації в класі, телеконференції в Інтернеті, на шкільній конференції, за рішенням учасників проекту. Результати проектів які займають достатньо великий проміжок часу можуть бути розміщені на спеціальній Web-сторінці даної школи або школи партнера в Інтернеті. Презентація завжди передбачає дискусію, можливість для учасників презентації задавати будь-які запитання з теми дослідження або творчої роботи та отримувати аргументовані відповіді на питання зі сторони учнів, які розробляли даний проект.

Нами запропоновано телекомунікаційний проект для факультативних занять з курсу «Основи економічних знань» розділу «Фундаментальне поняття ринкової економіки та ринкова інфраструктура». Проект має чітку визначену структуру, раціонально розподілені обов'язки між членами групи, розроблені основні етапи проекту та складена таблиця, в якій чітко зазначено яку діяльність виконують учні та вчитель. Працюючи над проектом учні поглиблюють свої знання з даного розділу, самостійно виокремляють необхідну інформацію, навчаються поважати думки та пропозиції інших. Також удосконалять свої вміння працювати з послугами Інтернет та електронної пошти, навчають користуватись цими послугами тих, хто не обізнаний в цій галузі. Під час використання технології вирішується ціла низка різноманітних дидактичних, виховних і розвивальних завдань: розвиваються пізнавальні навички учнів, формується вміння самостійно конструювати свої знання, вміння орієнтуватися в інформаційному просторі, активно розвивається критичне мислення, сфера комунікації тощо.

Розробка телекомунікаційного проекту для факультативного заняття (авторська програма) до Розділу 2 «Фундаментальні по-

няття ринкової економіки та ринкова інфраструктура [14].

Освітня мета: сформувати знання про об'єктивні умови формування ринкової економіки та ринкової інфраструктури, дати уявлення, що таке гроші, як економічна категорія та як правильно ними оперувати в реальному житті, та поглибити вміння користуватися електронною поштою та послугами Інтернет.

Виховна мета: виховати почуття відповідальності за себе та за інших учасників проекту, колективізму, підприємливості, ощадливості, діловитості.

Розвиваюча мета: розвиток економічного мислення під час вивчення даного розділу, розвинути вміння об'єктивно оцінювати доходи суб'єктів господарювання, проводити аналіз своєї діяльності, розвинути вміння вирішувати проблеми у нестандартних умовах, розвинути вміння працювати з персональним

комп'ютером та здатності самостійно прогнозувати проблеми грошей в ринковій економіці на основі поданих даних.

Фома заняття – урок.

Тип уроку – нетрадиційний (захист проекту).

Методи навчання – словесні (пояснення, розповідь, дискусія), проблемно-пошуковий, наочний (метод ілюстрації та демонстрації)

Дидактичне забезпечення – підручники, журнали «Економіст», «Банківська справа», «Гроші та кредит», «Вісник НБУ» та сайти: www.styudentbooks.com.ua, www.business.if.ua, www.library.ukma.kiev.ua. обладнання (персональні комп'ютери).

Проект розрахований на учнів 10-х класів, учні повинні розробити проект на протязі місяця під час вивчення даного розділу.

Роботу учнів під час проведення проекту слід організувати наступним чином (див. табл. 1.)

Таблиця 1

Етапи роботи над проектом

№ п/п	Заходи	Термін виконання
1.	Вибір теми, визначення мети та формулювання проблеми	До 1 лютого
2.	Підбір та аналіз необхідних джерел інформації, обробка даних	До 4 лютого
3.	Визначення форми представлення результатів	До 6 лютого
4.	Оформлення результатів першого дослідження	До 14 лютого
5.	Оформлення робіт як одне ціле даного проекту	До 21 лютого
6.	Презентація та захист проекту	30 лютого

Телекомунікаційний проект з даного розділу слід організувати між учнями одного класу. Джерела інформації не обмежені.

Виконувати проекти діти можуть як вдома, так і в комп'ютерних класах школи за допомогою Інтернет.

Для участі в проекті висуваються вимоги:

- кожен учасник повинен вміти користуватися електронною поштою;
- після отриманого листа від учасника проекту відповідати на нього відразу;
- всю інформацію зберігати на електронних носіях, щоб не виникло проблем зі збереженням інформації;
- кожна група повинна розбивати свій проект на декілька етапів і в кінці кожного етапу оцінювати роботу кожного учасника.

Телекомунікаційний проект на факультативних заняттях з Розділу 2 «Фундаментальні поняття ринкової економіки та ринкова інфраструктура»

Структура телекомунікаційного проекту:

I. Організаційний етап

II. Підготовчий етап

III. Повідомлення теми, мети, завдань уроку та мотивація навчальної діяльності

IV. Повідомлення завдань проекту відповідно до теми

V. Структурування проекту з завчасно виділеними підпунктами для вибору необхідних груп учнів, підбір необхідного матеріалу

VI. Робота над проектом та оформлення

VI. Презентація проекту

VIII. Підведення підсумків

IX. Повідомлення домашнього завдання

Хід проведення:

I. Організаційний етап

Даний етап передбачає пошук партнерів і займає дуже багато часу, тому даний проект буде проводитися серед учнів одного класу. Діти будуть вибирати партнерів між собою.

II. Підготовчий етап проводиться не на уроці, а заздалегідь (за два тижні). На якому вчитель повідомляє структуру проекту. Обговорює методичні аспекти і організацію роботи учнів на уроці та у позаурочний час. Подає аналіз наукової літератури, а саме підручники з економіки для 10-11-х класів, журнали: «Економіст», «Банківська справа», «Гроші та кредит», «Вісник НБУ» та сайти: www.styudentbooks.com.ua, www.business.if.ua, www.library.ukma.kiev.ua.

III. Повідомлення теми, мети, завдань уроку та мотивація навчальної діяльності

Тема уроку: «Дослідження механізму функціонування ринкової економіки: боротьба переваг та недоліків».

Мотивація навчальної діяльності. Актуальність теми нашого уроку полягає в тому, що під час економічної кризи ринок «відмовляється» виконувати належні йому функції. Це проявляється в тому, що відбувається нестійке коливання цін, зовсім відсутнє підвищення якості товару, підвищений рівень безробіття, знижена орієнтація на споживача, різке пониження доходів населення. Ви повинні бути дуже уважними на сьогоднішньому уроці. Знання з даної теми Вам допоможуть орієнтуватися в мінливому ринковому оточенні. Також дасть змогу ефективніше підготуватися до контрольної роботи.

Мета уроку: дати уявлення яке місце в суспільстві відіграють гроші в реальному житті, дати можливість дітям впевнитись на власному досвіді, що собою представляють доходи, яких розмірів вони можуть бути, навчити правильно виокремлювати необхідну інформацію, навчити дітей працювати самостійно та в колективі, користуватись електронною поштою та послугами Інтернет, на основі поданих даних розвинути здатність прогнозувати проблеми грошей в ринковій економіці.

Завдання уроку:

- 1) розкрити зміст даної теми, наголосити на її актуальності;
- 2) перевірити знання кожного учня, який брав участь у даному проекті за допомогою методу дискусії;
- 3) оцінити працю всіх груп і кожного окремо;

IV. Повідомлення завдань проекту відповідно до теми.

Завдання проекту:

- 1) прослідкувати логічність і послідовність викладення матеріалу;
- 2) ретельно оцінити кожну функцію ринку та визначити умови його формування;
- 3) охарактеризувати проблему знецінення грошей;
- 4) порівняти доходи населення за цей рік та за попередній;
- 5) оцінити можливості використання проекту в реальності.

Тип проекту: Телекомунікаційний

Термін проведення: 1 місяць

V. Структурування проекту з завчасно виділеними підпунктами для вибору необхідних груп учнів, підбір необхідного матеріалу

Так, як темою проекту є «Дослідження механізму функціонування ринкової економіки: боротьба переваг та недоліків», доцільно буде розподілити дітей на 3 групи у кожній групі по 3 учасника. Група А досліджує механізм функціонування ринку, а саме розподіл функцій

ринку між учасниками групи; група Б – характеризує функції та проблеми грошей (один з учнів розкриває сутність грошей та їх функції, другий учасник – пояснює відмінності паперових та кредитних грошей, третій – розглядає проблеми паперових грошей); група В – складає порівняльну таблицю доходів за галузями виробництва (один порівнює дохід у вигляді заробітної плати за цей рік та попередній, другий – дохід у вигляді ренти, третій – позичковий відсоток як дохід на капітал).

Формою представлення результатів є комп'ютерна газета. В цій газеті кожен учасник має свою колонку в якій розміщує та характеризує проблему, пов'язану з даною темою. Всі учасники проекту аналізують доцільність та правильність вибору необхідної інформації кожного учасника.

VI. Робота над проектом та оформлення

На даному етапі, діти обмінюються думками та отриманими результатами, надсилаючи один одному повідомлення за допомогою електронної пошти.

Дослідження може проводитися таким чином: для групи В доцільним буде проведення незалежного, анонімного опитування з приводу того, як змінилися доходи населення в цьому році порівняно з попереднім. Опитування може вмещувати такі запитання:

1. Чи задовольняє вас рівень прожиткового мінімуму?
2. Чи задовольняє вас рівень середньої заробітної плати?
3. Чи можете ви собі дозволити предмети розкоші ?
4. На скільки грошових одиниць змінився ваш дохід?
5. Чи вистачає вам вашого доходу на цілий місяць ?
6. Чи порушує ваш емоційний стан постійне коливання цін?
7. Ви працюєте на одній роботі чи більше? Поясніть чому?

Після проведеного опитування група оцінює важливість інформації і тільки тоді вносить її до відповідної колонки.

Доречним буде завдання, щоб кожен учень окремо знайшов інформацію в Інтернеті про дохід у вигляді заробітної плати (визначив розмір середньої заробітної плати у минулому році і на сьогодні), дохід у вигляді ренти (визначив особливості формування та за допомогою графіка показав як змінився розмір доходу від цієї діяльності), дохід в вигляді позичкового відсотку, а саме визначення ставки позичкового відсотку та максимальний розмір доходу.

Оскільки група А досліджує механізм функціонування ринку, то кожен учасник оцінює виконання двох функцій. Це дослідження мо-

жна провести за допомогою Інтернет, а саме визначити коливання цін на протязі року на товари першої необхідності, оцінити підвищення якості товару, також можна знайти інформацію про розподіл доходів у відповідності до ефективності факторів, а також зачепити проблему чи було очищено економічний простір від не ефективних підприємств.

Група Б, характеризуючи гроші в ринковій економіці, зображує в комп'ютерній газеті, використовуючи Інтернет, на вибір банкноту будь – якого номіналу за 2009 рік та за 2004 і показує зміну зовнішнього вигляду. Потім кожен учасник окреслює відповідну йому проблему.

Оформлення свого проекту діти здійснюють таким чином: першою інформацію про результати своєї роботи заносить група А, яка досліджує механізм функціонування ринку. Спочатку діти разом в першій колонці розкривають сутність поняття ринку та його видів, далі кожен окремо вносить завчасно обговорену інформацію.

На наступній сторінці комп'ютерної газети інформацію розміщує група Б. Діти зображують банкноту, показують її зміну, далі вказують причини зміни, тобто узагальнюють результати своєї спільної праці, і тільки потім заносять інформацію своєї проблеми кожен окремо. Під час оформлення допускаються малюнки та різні зображення.

Третю сторінку займає група В, яка також спочатку описує спільну роботу над характеристикою доходів, додаючи при цьому малюнки, а потім кожен учасник порівнює отримані дані таблиці у відповідній послідовності.

Після того як останній учасник заніс дані свого дослідження, він розсилає останнім готову комп'ютерну газету . Всі інші учасники оцінюють її та вносять, якщо є потреба якісь зміни.

VII. Презентація проекту

Щоб презентувати даний проект діти можуть запросити улюблених вчителів, батьків та однокласників. Так, як це телекомунікаційний проект, то презентація проводиться у комп'ютерному класі, під час якої кожен учас-

ник по черзі демонструє своє дослідження. Презентація проекту передбачає проведення дискусії, під час якої учасникам задають будь-які питання з теми дослідження, а ті в свою чергу дають обґрунтовані відповіді.

VIII. Підведення підсумків проекту

На даному етапі підбиваються підсумки роботи усіх учасників проекту. Спочатку кожна група оцінює результати роботи кожного учасника. Потім висловлюють свою думку глядачі, наголошуючи на перевагах та недоліках дітей. В кінці оцінку та узагальнення дає вчитель. Вчитель повинен показати на скільки успішно виконали завдання учні, чи розкрили проблему до кінця, дати оцінку проекту загалом, потім проаналізувати роботу кожної групи та кожного учасника, наголошує, чи навчились діти ретельно оцінювати кожну функцію ринку та визначати умови його формування, характеризувати проблему знецінення грошей та порівнювати доходи населення за цей рік та за попередній. Після підведення підсумків діти розміщують свій проект на Web – сторінці даної школи.

IX. Повідомлення домашнього завдання

На наступному уроці пишемо контрольну роботу, тому необхідно повторити Розділ 2 «Фундаментальні поняття ринкової економіки та ринкова інфраструктура».

Отже, організація телекомунікаційних проектів вимагає ретельної підготовки як зі сторони учителя, так і зі сторони учнів. Телекомунікаційний проект має бути структурно визначеним, організованим поетапно з розрахунком проміжних та кінцевих результатів. Таким чином успіх телекомунікаційних проектів залежить від добре підготовленої та виконаної роботи учителя та учнів, а також від правильно обраної методики організації діяльності учнів та їх психологічного настрою.

Ми розуміємо, що даний проект потребує подальшого вдосконалення, але перші кроки зроблені і ми впевнились, що проект є доцільним і має перспективи на майбутнє.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Абасов А.З.* Проектирование инновации в структуре / А.З. Абасов // Высшее образование сегодня. – 2004. – № 6. – С.8.
2. *Васильєва І.А.* Психологічні аспекти застосування інформаційних технологій / І.А. Васильєва // Питання психології. – 2002. – №3. – С.11.
3. *Довідник з психолого-педагогічних дисциплін для студентів економічних вузів:* В 2 ч. / [Автор і укладач О.О. Павленко]. – Кривий Ріг: КНЕУ, 2001. – Ч.І. – 75 с.
4. *Дуженко І.* Метод проектів як альтернатива класно-урочної системи / І. Дуженко // Географія та основи економіки в школі. – 2005. – №3. – С. 25 -27.
5. *Зяцьков М.* Метод проектів: от ученика – статиста к ученику – исследователю / М. Зяцьков // Экономика в школе. – 2001. – №4. – С.30.

6. *Казенов А.А.* Методы проектирования целевых инвестиционных программ / А.А. Казенов // Высшее образование сегодня. – 2004. – № 12. – С.31.
7. *Мартыненко О.О.* Инновационное проектирование учебного процесса / О.О. Мартыненко // Высшее образование сегодня. – 2006. – № 2. – С.12.
8. *Модуль 5 «Педагогічні технології та передовий досвід в методиці викладання економічних дисциплін» з дисципліни «Методика викладання економіки»* (В 2-х частинах) / [Автор і укладач О.О. Павленко]. – Кривий Ріг: КНЕУ, 2004. – Ч.І. – 47 с.
9. *Новолокова Н.П.* Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Наталія Петрівна Новолокова. – К.: Основа, 2009. – 176 с.
10. *Новые педагогические и информационные технологии в системе образования* / [под. ред. Е.С. Полат]. – М.: АСАДЕМА, 1999. – 352 с.
11. *Пехота О.М.* Освітні технології: навч.-метод. посіб. / Пехота О.М., Кіктенко А.З., Любарська О.М. та інш.; за заг. ред. Пехоти О.М. – Київ: А.С.К., 2001. – 256 с.
12. *Плещев В.В.* Адаптивная методическая система обучения: методология проектирования / В.В. Плещев // Высшее образование сегодня. – 2003. – № 12. – С.42.
13. *Поздняк С.Н.* Исследовательская деятельность школьников и метод проектов / С.Н. Поздняк // Стандарты и мониторинг в образовании. – 2006. – № 3. – С.52.
14. *Робоча програма з курсу «Основи економіки» для факультативних занять загальноосвітньої школи* / [укладач О.О. Павленко]. – Кривий Ріг: КНЕУ, 1999. – 10 с.

Стаття надійшла до редакції 22.10.2009 р.

